

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS
[MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA] SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 5. aprīlī¹

Lieta C-245/16

Nerea S.p.A.
pret
Regione Marche

(Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche (Italia) (Markes reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciāls jautājums — Valsts atbalsts — Regula (EK) Nr. 800/2008 — Sabiedrības, Eiropas fondu finansējuma saņēmējas, pieteikums par preventīvo vienošanos — Grūtībās nonākuša uzņēmuma jēdziens — Kolektīvās maksātnespējas procedūras jēdziens — Nosacījumi no Eiropas fondiem piešķirta atbalsta noraidīšanai vai atsaukšanai — Pienākums atmaksāt atbalstu

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu sniedz Tiesai iespēju lemt par jēdzieniem “grūtībās nonācis uzņēmums”² un “kolektīva maksātnespējas procedūra”, kuri ir izmantoti attiecīgi Regulas (EK) Nr. 800/2008³ 1. panta 6. punkta c) apakšpunktā un 7. punkta c) apakšpunktā.
2. Tiesai *a quo* radās šaubas, izskatot uzņēmuma (*Nerea S.p.A.*, turpmāk tekstā – “*Nerea*”) prasību, kas bija celta, apstrīdot valsts atbalsta, kuru tam no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) bija piešķirusi Itālijas Reģionālā pārvalde, atsaukšanu.
3. Kad uzņēmumam tika piešķirta dotācija (2012. gada martā), *Nerea* atbilda konkursā par atbalsta saņemšanu noteiktajām prasībām, tostarp tas nebija grūtībās nonācis uzņēmums, bet atbalsta pārvaldītāja iestāde uzskatīja, ka atbilstība šīm prasībām ir zaudēta, jo uzņēmums 2013. gada decembrī iesniedza pieteikumu par preventīvo vienošanos, kuru iestāde kvalificēja kā kolektīvu maksātnespējas procedūru Regulas Nr. 800/2008 nozīmē, rezultātā atsaucot sākotnējo lēmumu un pieprasot uzņēmumam saņēmējam atmaksāt piešķirto summu.
4. Pušu starpā ir strīds par *Nerea* uzsāktās maksātnespējas procedūras veidu, kā arī par sabiedrības kvalificēšanu par “grūtībās nonākušu uzņēmumu”. Strīds ir arī par to, kurā brīdī eventuāli ir iestājusies situācija (prognozējama vai jau notikusi), kad uzņēmums ir nonācis grūtībās.

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

2 — Es [šo secinājumu oriģinālversijā] izmantošu Regulas Nr. 800/2008 spāņu valodas versijā lietoto apzīmējumu “*empresa en crisis*” (“uzņēmums krīzes stāvoklī”), piebilstot, ka jēdzieniski vistuvākais termins citās valodu versijās ir “grūtībās nonācis uzņēmums”, kuru izmanto, piemēram, itāļu (*impresa in difficoltà*), franču (*entreprises en difficulté*), angļu (*undertakings in difficulty*), portugāļu (*empresas em dificuldade*), vācu (*Unternehmen in Schwierigkeiten*) vai holandiešu (*ondernemingen in moeilijkheden*) valodā.

3 — Komisijas 2008. gada 6. augusta Regula (EK) Nr. 800/2008, kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar kopējo tirgu, piemērojot Līguma 87. un 88. pantu (OV 2008, L 214, 3. lpp.).

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 800/2008

5. Preambulas 15. apsvērumā ir noteikts:

“Atbalsts, kas piešķirts grūtībās nonākušiem uzņēmumiem Kopienas pamatnostādņu par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai [...] nozīmē, jāizvērtē saskaņā ar šīm pamatnostādnēm, lai izvairītos no to apiešanas. Tādēļ atbalsts minētajiem uzņēmumiem būtu jāizslēdz no šīs regulas darbības jomas. Lai samazinātu administratīvo slogu dalībvalstīm, piešķirot MVU [mazajiem un vidējiem uzņēmumiem] šajā regulā paredzēto atbalstu, salīdzinājumā ar minētajās pamatnostādnēs lietoto definīciju ir jāvienkāršo definīcija par to, kas būtu uzskatāms par grūtībās nonākušu uzņēmumu. Turklāt šajā regulā MVU, kas ir dibināti mazāk nekā pirms trīs gadiem, šajā periodā neuzskata par grūtībās esošiem uzņēmumiem, ja vien atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktiem kritērijiem tiem nav piemērojama kolektīva maksātspējas procedūra. Šie vienkāršojumi nedrīkst skart minētajās pamatnostādnēs paredzēto MVU kvalifikāciju saistībā ar atbalstu, uz kuru neattiecas šī regula, un nedrīkst skart lielu uzņēmumu kā grūtībās esošu uzņēmumu kvalifikāciju saskaņā ar šo regulu; uz to arī turpmāk attiecas pilnīgais formulējums, kas sniegts minētajās pamatnostādnēs.”

6. [Regulas] 1. pantā ir noteikts:

[..]

6. Šo regulu nepiemēro šādiem atbalsta veidiem:

[..]

c) atbalsts grūtībās nonākušiem uzņēmumiem.

7. Attiecībā uz 6. punkta c) apakšpunktu, MVU uzskata par grūtībās nonākušu uzņēmumu, ja tas atbilst šādiem nosacījumiem:

- a) uzņēmuma ar ierobežotu atbildību gadījumā, ja tā zaudējumi ir lielāki nekā puse no statūtkapitāla, kas atspoguļots uzņēmuma grāmatvedībā, ir un vairāk nekā viena ceturtdaļa no šiem kapitāla zaudējumiem ir radušies iepriekšējo 12 mēnešu laikā, vai
- b) uzņēmuma gadījumā, kur vismaz dažiem tā locekļiem ir neierobežota atbildība par uzņēmuma parādiem un kura zaudējumi ir lielāki nekā puse no statūtkapitāla, kas atspoguļots uzņēmuma grāmatvedībā, ir un vairāk nekā viena ceturtdaļa no šiem kapitāla zaudējumiem ir radušies iepriekšējo 12 mēnešu laikā, vai
- c) neatkarīgi no konkrētās sabiedrības veida – ja atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktiem kritērijiem tam ir piemērojama kolektīva maksātspējas procedūra.

Šajā regulā MVU, kas ir dibināts mazāk nekā pirms trīs gadiem, šajā periodā neuzskata par grūtībās nonākušu uzņēmumu, ja vien tam nav piemērojams nosacījums, kas paredzēts pirmās daļas c) punktā.”

2. Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai ^[4]

7. [Pamatnostādņu] 9. punktā ir paskaidrots, ka

“Jēdzienam “grūtībās nonācis uzņēmums” nav Kopienas definīcijas. Tomēr šajās pamatnostādnēs Komisija uzskata uzņēmumu par nonākušu grūtībās, ja tas no saviem resursiem vai ar līdzekļiem, ko tas spēj iegūt no sava īpašnieka/akcionāriem vai kreditoriem, nespēj apturēt zaudējumus, kuri bez valsts iestāžu ārējas iejaukšanās īstermiņā vai vidējā termiņā gandrīz noteikti novedīs to līdz nespējai turpināt darbību.”

8. [Pamatnostādņu] 10. punktā ir noteikts:

“Jo īpaši šo pamatnostādņu nolūkiem uzņēmums principā un neatkarīgi no tā lieluma tiek uzskatīts par nonākušu grūtībās šādos gadījumos:

- a) attiecībā uz sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, ja ir zudusi vairāk nekā puse to statūtkapitāla un vairāk nekā ceturtdaļa no šā kapitāla ir zaudēta iepriekšējos 12 mēnešos, vai
- b) attiecībā uz uzņēmumiem, kur vismaz dažiem locekļiem ir neierobežota atbildība par uzņēmuma parādu, ja ir zudusi vairāk nekā puse no to kapitāla, kā norādīts uzņēmuma pārskatos, un vairāk nekā ceturtdaļa no šā kapitāla ir zaudēta iepriekšējos 12 mēnešos;
- c) neatkarīgi no attiecīgā uzņēmuma veida, ja tas atbilst kritērijiem saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, lai tam piemērotu kolektīvās maksātnespējas procedūras.”

9. [Pamatnostādņu] 11. punktā ir noteikts:

“Pat tad, ja neviens no gadījumiem, kas norādīti 10. punktā, nepastāv, uzņēmumu tomēr var uzskatīt par grūtībās esošu uzņēmumu, jo īpaši, ja novērojamas parastās grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes, tādas kā zaudējumu pieaugums, apgrozījuma samazināšanās, gatavās produkcijas krājumu pieaugšana, jaudas pārpalikums, naudas plūsmas samazināšanās, parāda pieaugums, procentu likmju celšanās un krītoša vai nulles neto aktīvu vērtība. Smagākos gadījumos, iespējams, uzņēmums jau ir maksātnespējīgs vai tam piemērojamas kolektīvās maksātnespējas procedūras atbilstīgi valsts tiesību aktiem. Pēdējā gadījumā šīs pamatnostādnes attiecas uz jebkādu atbalstu, ko piešķir sakarā ar šādām procedūrām un kas ļauj uzņēmumam turpināt darbu. Jebkurā gadījumā grūtībās nonācis uzņēmums atbilst minētajam jēdzienam tikai tad, ja skaidri redzams, ka tas nespēj atgūties ar saviem resursiem vai ar līdzekļiem, ko tas iegūst no saviem īpašniekiem/akcionāriem vai no tirgus avotiem.”

4 — OV 2004, C 244, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “2004. gada pamatnostādnes”. Šobrīd spēkā esošā versija ar nosaukumu “Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai” ir iekļauta Komisijas paziņojumā 2014/C 249/01, OV 2014 C 249/1.

B. Valsts tiesības

10. Ar *Regio Decreto n. 267* [Karaļa Dekrēta Nr. 267]⁵ 186.bis pantu redakcijā, kas ir piemērojama pamatlīstas faktiem *ratione temporis*, tiek regulēta tā sauktā “*concordato preventivo*” (turpmāk tekstā – “preventīvā vienošanās” vai “vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai”), nosakot šādi:

“Ja 161. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētajā preventīvās vienošanās plānā ir paredzēts, ka parādnieks turpina uzņēmuma darbību, ka ekspluatējamais uzņēmums tiek atsavināts vai ekspluatējamais uzņēmums tiek pārveidots vienā vai vairākās sabiedrībās, arī jaunizveidotās, tad piemēro šā panta noteikumus. Plāns var paredzēt arī uzņēmuma ekspluatācijai nefunkcionālas mantas likvidāciju.

Šajā pantā paredzētajos gadījumos:

- a) 161. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētajā plānā ir jāiekļauj arī analītiska norāde par izmaksām un ieņēmumiem, kas tiek gaidīti no vienošanās plānā paredzētās uzņēmuma darbības turpināšanas, par vajadzīgajiem finanšu resursiem un par attiecīgo nodrošinājuma kārtību;
- b) 161. panta 3. punktā minētajā eksperta ziņojumā ir jāapliecina, ka vienošanās plānā paredzētā uzņēmuma darbības turpināšana veicinās vislabāko iespējamo kreditoru prasību apmierināšanu;
- c) neskarot 160. panta 2. punktā paredzēto, plāns līdz gadam pēc atzišanas par spēkā esošu var paredzēt moratoriju maksājumam privilēģētajiem kreditoriem, kreditoriem, kuri ir ķīlas vai hipotēkas turētāji, izņemot gadījumus, kad ir paredzēta tās mantas vai tiesību likvidācija, uz kuru pamata pastāv pirmpirkuma tiesības. Tādā gadījumā iepriekšējā daļā minētajiem kreditoriem ar pirmpirkuma tiesībām nav balsttiesību.

Neskarot 169.bis pantā paredzēto, prasības celšanas dienā izpildes stadijā esošie līgumi, arī ar valsts pārvaldēm parakstītie, neizbeidzas procedūras uzsākšanas dēļ. Iespējamās pretējas vienošanās nav spēkā. Atļauja slēgt preventīvo vienošanos netraucē publisko līgumu izpildi, ja 67. pantā minētais parādnieka norikotais profesionālis ir apliecinājis atbilstību plānam un saprātīgu izpildes spēju. Ja ir atbilstība likuma prasībām, tad no šādas turpināšanas var gūt labumu arī sabiedrība – darbības vai darbības nozaru saņēmēja (realizācijas vai pārvešanas ceļā), kam nodoti līgumi. Tiesu izpildītājs realizācijas vai pārvešanas brīdī liek dzēst ierakstus vai pārvešanas ierakstus.

Pēc prasības iesniegšanas par dalību publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir jāsaņem tiesas atļauja – pēc tiesu izpildītāja, ja tāds ir iecelts, atzinuma saņemšanas; ja šāda izpildītāja nav, tad lēmumu pieņem tiesa.

Atļauja slēgt preventīvo vienošanos neliedz piedalīties publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, ja uzņēmums konkursā iesniedz:

- a) 67. panta 3. punkta d) apakšpunktā minētajām prasībām atbilstoša eksperta ziņojumu, kas apliecina atbilstību plānam un saprātīgu spēju izpildīt līgumu;
- b) cita uzņēmēja, kurš atbilst vispārīgajām prasībām un ir apņēmis attiecībā pret pretendentu un līgumslēdzēju iestādi līguma laikā nodot rīcībā līguma izpildei vajadzīgos resursus un stāties palīguzņēmuma vietā gadījumā, ja tas cieš neveiksmi konkursa laikā vai pēc līguma parakstīšanas vai ja tas jebkura iemesla dēļ vairs nespēj pareizi izpildīt līgumu, deklarāciju par līguma slēgšanas

5 — Karaļa 1942. gada 16. marta Dekrēts (1942. gada 6. aprīļa *GURI* Nr. 81; turpmāk tekstā – “Bankrotu likums”) redakcijā, kas grozīta ar 2012. gada 22. jūnija Dekrētlikumu Nr. 83, kuru vēlāk pārveidoja par 2012. gada 7. augusta Likumu Nr. 134.

tiesību piešķiršanai prasītajiem saimniecisko un finansiālo stāvokli un par tehnisko, kā arī sertifikācijas spēju. Tiek piemērots 2006. gada 12. aprīļa *decreto legislativo n. 163* [Lēģislatīvā dekrēta Nr. 163] 49. pants.

Neskarot iepriekšējā punktā noteikto, uzņēmums, kas noslēdzis preventīvo vienošanos, var piedalīties konkursā, arī iesaistoties uzņēmumu pagaidu apvienībā, tikai tas nedrīkst būt pilnvarnieka statusā, un ar nosacījumu, ka pārējie grupā ietilpstošie uzņēmumi nav pakļauti kolektīvajai procedūrai. Tādā gadījumā ceturtais daļas b) apakšpunktā minēto deklarāciju var iesniegt arī grupas sastāvā esošs uzņēmējs.

Ja saskaņā ar šo pantu uzsāktas procedūras laikā uzņēmuma darbības īstenošana tiek izbeigta vai izrādās tāda, kas rada acīmredzamu kaitējumu kreditoriem, tad tiesa pieņem lēmumu saskaņā ar 173. pantu. Netiek skarta parādnieka iespēja grozīt vienošanās piedāvājumu.”

II. Fakti

11. 2010. gada 9. novembrī Markes reģiona pārvalde⁶ apstiprināja paziņojumu un veidlapas subsīdiju saņemšanai mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ERAF Reģionālās darbības programmas 2007.–2013. gadam⁷ ietvaros.

12. Dekrēta, ar kuru tika izziņota pieteikšanās atbalstam, I pielikumā tostarp bija iekļauti noteikumi attiecībā uz “atbalsta saņēmējiem” (1. pants), “nepieņemamības iemesliem” dalībai procedūrā (10. panta 3. punkts un 19. pants), “pienākumiem, kuri saistīti ar darījuma stabilitāti” (17. panta 3. punkts) un piešķirtā atbalsta “atsaukšanas iemesliem” (20. pants).

13. Attiecībā uz atbalsta saņēmējiem 1. pantā bija ietvertas prasības uzņēmumiem, kas vēlējās saņemt dotācijas, un saistībā ar lietu no tām ir jāuzsver prasība, ka “pieteikuma iesniegšanas brīdī [uzņēmums] nedrīkst būt grūtībās nonācis uzņēmums Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta nozīmē”⁸.

14. Saskaņā ar 17. panta 3. punktu “saņēmējam 5 secīgus gadus pēc līdzfinansētā darījuma pabeigšanas ir pienākums ievērot paša darījuma stabilitātes saistību, proti, viņam ir jāgarantē, ka attiecībā uz to netiks konstatēti būtiski grozījumi, kas izmaina tā raksturu vai īstenošanas kārtību vai kas rada nepamatotu labumu kādam uzņēmumam vai kādai valsts iestādei, vai rada infrastruktūras īpašumtiesību veida izmaiņas vai ir saistīti ar darbības pārtraukšanu”.

15. Uzņēmums *Nerea* iesniedza atbalsta pieteikumu 2011. gada 13. aprīlī, un tas tika apmierināts, 2012. gada 20. martā piešķirot uzņēmumam EUR 144 052,58.

16. Saņēmis avansu 50 % apmērā no piešķirtā atbalsta (EUR 72 026,29), *Nerea* veica ieguldījumu, ko bija apņēmis veikt⁹, un 2013. gada 18. novembrī sniedza atskaiti par izdevumiem, vienlaikus prasot izmaksāt piešķirtās dotācijas atlikumu.

17. Nedaudz vairāk kā mēnesi pēc tam, 2013. gada 24. decembrī *Nerea* iesniedza *Tribunale di Macerata* (Mačeratas tiesa) pieteikumu par preventīvo vienošanos, un tiesa 2014. gada 15. oktobrī uzsāka attiecīgo procedūru.

6 — Konkrēti, pārvaldes iestāde, kura parakstīja dekrētu Nr. 267/IRE_11, ar ko regulē atbalsta [saņemšanu], bija “ražošanas nozaru funkcionalitātes, inovāciju, pētījumu, ekonomiskās attīstības un konkurētspējas direktors”.

7 — ERAF Reģionālās darbības programma (RDP) Markes reģionam 2007.–2013. gadam, ko Eiropas Komisija apstiprināja ar 2007. gada 17. augusta Lēmumu Nr. 3986.

8 — Zemsvitras piezīmē ir piebilsts, ka “par grūtībās nonākušo uzņēmumu ir uzskatāms MVU, kas atbilst šādiem nosacījumiem [...]”, turpinājumā citējot Regulā Nr. 800/2008 minētos nosacījumus.

9 — Tā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 1.2. punktā norāda tiesa *a quo*.

18. 2015. gada 11. februārī atbalsta pārvaldītāja iestāde¹⁰ paziņoja *Nerea* par piešķirtā atbalsta atsaukšanas procedūras uzsākšanu, pamatojot ar to, “ka ir zaudēta atbilstība prasībām [...] pēc tam, kad uz uzņēmumu saņēmēju ir attiecināta kolektīvā procedūra, saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti paziņojuma 1. pantā un 20. pantā, tos skatot kopā”.

19. *Nerea* prasīja atcelt atsaukšanas lēmumu, bet 2015. gada 20. martā atbalsta pārvaldītāja iestāde šo prasību noraidīja, apgalvojot, ka uzņēmuma pakļaušana preventīvās vienošanās procedūrai liedz tam saņemt atbalstu saskaņā ar Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktu un paziņojuma 1. pantu.

20. Ar 2015. gada 11. maija lēmumu Markes reģiona kompetentā iestāde atsauca jau piešķirto dotāciju, liekot atmaksāt izmaksāto summu, kam pieskaitīti procenti EUR 4997,30 apmērā.

21. Tika celta administratīvā prasība *Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche* (Markes reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), kura iesniedza Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

III. Prejudiciālie jautājumi

22. Tiesā 2016. gada 28. aprīlī reģistrētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir formulēts šādi:

“1. Vispirms, vai Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkts attiecas tikai uz tām procedūrām, ko pēc savas ierosmes var uzsākt dalībvalstu administratīvās vai tiesu iestādes (Itālijā, piemēram, tāds ir bankrots), vai tomēr arī uz tām, kuras var uzsākt tikai pēc ieinteresētā uzņēmēja pieteikuma (valsts tiesībās tāda ir preventīvā vienošanās)? Jautājums ir radies tāpēc, ka šajā tiesību normā ir runa par to, ka “tam ir piemērojama” kolektīva maksātnespējas procedūra.

2. Gadījumā, ja ir jāuzskata, ka Regula Nr. 800/2008 attiecas uz visām kolektīvajām procedūrām, vai – konkrēti runājot par Karaļa Dekrēta Nr. 267/1942 186.*bis* pantā minētā preventīvās vienošanās ar kreditoriem [uzņēmuma] darbības turpināšanai institūtu – Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vienkārša priekšnoteikumu pastāvēšana, lai attiecībā uz uzņēmēju, kurš vēlas saņemt subsīdiju no struktūrfondiem, uzsāktu kolektīvo procedūru, liedz piešķirt finansējumu vai arī uzliek valsts pārvaldības iestādei pienākumu atsaukt jau piešķirtos finanšu līdzekļus, vai arī, gluži pretēji, grūtību stāvoklis ir jāpārbauda katrā konkrētā gadījumā, ņemot vērā, piemēram, procedūras uzsākšanai vajadzīgo laiku, to, kā uzņēmējs pilda uzņemtās saistības, un jebkuru citu svarīgu apstākli?”

23. Iesniedzējtiesa norāda, ka *Nerea* principā atradās situācijā, kas neatbilda prasībām attiecīgā atbalsta saņemšanai, jo, pirmkārt, paziņojumā [saņēmējam] bija noteikts pienākums 5 gadus ievērot līdzfinansētā darījuma stabilitāti, un, otrkārt, “ir grūti noliegt, ka – apstākļos, kad pieteikums par atļauju slēgt preventīvo vienošanos tiek iesniegts tikai dažas dienas pēc pasākumu galīgās pārbaudes dienas – uzņēmums ir nonācis grūtībās Regulas Nr. 800/2008 1. panta 6. un 7. punkta izpratnē, [jo] ir skaidrs, ka stāvoklis, kurā uzņēmumam ir “grūtības” pildīt savas saistības, nerodas dažās dienās”¹¹.

24. Tomēr iesniedzējtiesa uzsver, ka “iespējamā sistēmas iekšējā pretruna, kas, no vienas puses, ES zonas kopējās tautsaimniecības aizsardzības vārdā ļauj uzņēmumiem, kuri ir nonākuši grūtībās, bet vēl saglabā objektīvas ražīguma normas, pārstrukturēties, izmantojot neapšaubāmas konkurences priekšrocības (ko tomēr kompensē pakļautība ārējai tiesu kontrolei), un, no otras puses, pieļauj, ka tiem atņem – arī *a posteriori* – valsts izcelsmes finanšu resursus, kuri, līdz netiek pierādīts pretējais, ir jāuzskata par tādiem, kas izlietoti, lai censtos sasniegt sanācības un atlabšanas mērķi”¹².

10 — Kas saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir *Organismo Intermedio MedioCredito Centrale (MMC)*.

11 — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 9. punkta trešais ievilkums.

12 — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 15. punkts.

IV. Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza Markes reģions, Itālijas un Polijas valdības, kā arī Komisija.

26. Markes reģions uzskata, ka atbalsts bija jāatsauc un *Nerea* bija jāuzliek par pienākumu atmaksāt piešķirto summu, pamatojoties uz paziņojuma par pieteikšanos atbalstam 1. pantu un 17. panta 3. punktu, saskaņā ar kuriem saņēmējam 5 secīgus gadus pēc līdzfinansētā darījuma pabeigšanas ir pienākums ievērot šā darījuma stabilitāti. Tā kā preventīvās vienošanās procedūras uzsākšana pierāda, ka brīdī, kad *Nerea* pieprasīja izmaksāt piešķirtā atbalsta atlikumu, uzņēmums bija nonācis grūtībās, tas vairs neatbilda paziņojumā noteiktajai prasībai par finansiālo stabilitāti.

27. Turklāt Markes reģions norāda, ka tam, ka konkrētajā gadījumā prasītājam ir atļauts slēgt preventīvo vienošanos, nav nozīmes, jo ERAF programma tika apstiprināta, pirms stājās spēkā tiesību noteikumi, kuri regulēja šo jauno kolektīvo procedūru. Tapēc, tā kā nedz Kopienas, nedz valstu tiesību normās nav specifisku atkāpes noteikumu, nav iespējams ņemt vērā šāda institūta īpatnības.

28. Attiecībā uz pirmo jautājumu Itālijas valdība uzskata, ka iesniedzējtiesa balstās uz kļūdainu pieņēmumu, ka uzņēmums nav pakļauts maksātnespējas procesam, ja tas pats ir iesniedzis pieteikumu par tā uzsākšanu. Pēc Itālijas valdības domām, pirmkārt, ir jānosaka, vai preventīvā vienošanās var tikt definēta kā kolektīva maksātnespējas procedūra, un pēc tam, gadījumā, ja atbilde uz šo jautājumu ir noraidoša, jāizvērtē, vai, neatkarīgi no tā, vai ir ticis iesniegts pieteikums par preventīvo vienošanos ar kreditoriem darbības turpināšanai, ir izpildīti nosacījumi maksātnespējas procedūras uzsākšanai.

29. Tā kā preventīvā vienošanās, pēc Itālijas valdības domām, ir saistīta ar grūtībām, kas ne vienmēr nozīmē attiecīgā uzņēmuma maksātnespēju, nedrīkst izdarīt secinājumu, ka šāda veida vienošanās ir maksātnespējas procedūra. Tomēr nevar izslēgt, ka uzņēmums, kas ir pakļauts [procedūrai par] šāda veida vienošanos, atbilst arī nosacījumiem, lai tam piemērotu kolektīvu maksātnespējas procedūru.

30. Pamatojoties uz saviem apsvērumiem pirmā jautājuma sakarā, attiecībā uz otro jautājumu Itālijas valdība norāda, ka tas vien, ka pastāv nosacījumi preventīvās vienošanās procedūras uzsākšanai, nav iemesls, lai liegtu piekļuvi struktūrfondu līdzekļiem vai liktu atsaukt jau piešķirtos līdzekļus. Šāda rīcība būtu grūti samērojama ar šīs vienošanās mērķi, proti, nodrošināt uzņēmuma darbības turpināšanu. Atbalsta pieteikuma noraidīšana vai, attiecīgā gadījumā, tā atsaukšana būtu pamatota tikai, ja *in concreto* tiktu veikta izvērtējums un konstatēta nonākšana grūtībās Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkta nozīmē.

31. Attiecībā uz pirmo jautājumu Polijas valdība uzskata, ka atbilstīgi 2004. gada pamatnostādņem jēdziens “kolektīva maksātnespējas procedūra” Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta nozīmē ir jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz administratīvo vai tiesu iestāžu īstenotām procedūrām, bez kurām uzņēmums, izmantojot savus, savu akcionāru vai kreditoru līdzekļus, nespētu tikt galā ar zaudējumiem, kuri to īstermiņā vai vidējā termiņā novedis līdz nespējai turpināt darbību. Nav būtiski, vai šīs procedūras ir uzsāktas pēc [iestādes] ierosmes vai attiecīgā uzņēmuma pieteikuma, jo Regulā Nr. 800/2008 šajā sakarā nav paredzēti nekādi ierobežojumi.

32. Attiecībā uz otro jautājumu Polijas valdība uzskata, ka prasībām, kuras noteiktas atbalsta saņemšanai saskaņā ar Regulu Nr. 800/2008, ir jābūt izpildītām tā piešķiršanas brīdī, un apstākļu maiņa pēc tam nerada pienākumu atmaksāt šo atbalstu.

33. Attiecībā uz pirmo jautājumu Komisija uzskata, ka Regulas Nr. 800/2008 1. panta 6. punkta c) apakšpunkts un 7. punkta c) apakšpunkts attiecas uz visām kolektīvas maksātspējas procedūrām, tostarp Itālijas tiesībās noteikto preventīvo vienošanos. Valsts iestādēm ir jānosaka, vai ir izpildīti valsts tiesībās (uz kurām atsaucas Savienības tiesības) paredzētie nosacījumi, lai uzsāktu šīs procedūras, un nav būtiski, vai tās tiek uzsāktas pēc iestādes ierosmes vai attiecīgā uzņēmuma pieteikuma. Fakts, ka *Nerea* iesniedza pieteikumu par preventīvo vienošanos, nozīmē, ka saskaņā ar Regulu Nr. 800/2008 uzņēmums bija nonācis grūtībās.

34. Attiecībā uz otro jautājumu Komisija uzskata, ka Regula Nr. 800/2008 izslēdz uzņēmumus, kas atbalsta piešķiršanas brīdī ir nonākuši grūtībās, bet nenosaka pienākumu atmaksāt piešķirto atbalstu uzņēmumiem, kuri tā piešķiršanas brīdī nebija grūtībās nonākuši uzņēmumi. Kad *Nerea* tika piešķirts atbalsts, tas nebija grūtībās nonācis uzņēmums, tāpēc saskaņā ar Savienības tiesībām valsts iestādēm nebija pienākuma to atsaukt. Iepriekš teiktais neskar dalībvalstu tiesības saskaņā ar to tiesību aktiem piešķirt vai atteikt ar kopējo tirgu saderīgu atbalstu un, attiecīgā gadījumā, to atgūt.

V. Analīze

A. Ievada apsvērumi

35. Lai sniegtu noderīgu atbildi iesniedzējtiesai, uzskatu, ka ir jānošķir divi strīda aspekti. Pirmais ir saistīts ar Savienības tiesību (konkrēti, Regulas Nr. 800/2008) interpretāciju saistībā ar pamatlietu. Turpretim otrs attiecas uz valsts tiesību noteikumu (konkrēti, noteiktiem paziņojuma pantiem), kuriem šī regula nav obligāti piemērojama, eksekūzi.

36. Runājot par pirmo aspektu, Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkta analīze būtu vietā, ja brīdī, kad *Nerea* lūdza un saņēma ERAF līdzfinansējumu, tas būtu bijis pakļauts kolektīvas maksātspējas procedūrai (un tādējādi būtu kvalificējams kā grūtībās nonācis uzņēmums). Bet, kā atzīst visi lietas dalībnieki un uzsver iesniedzējtiesa, tobrīd (2011. gadā, kad tika iesniegts pieteikums, un 2012. gadā, kad tika piešķirts atbalsts) *Nerea* nebija grūtībās nonācis uzņēmums un nebija pakļauts maksātspējas procedūrai, kura tika uzsākta tikai 2013. gada beigās.

37. Paziņojuma 1. pantā, kurā bija skaidra atsauce uz Regulas Nr. 800/2008 1. pantu, lai ietvertu jēdzienu “grūtībās nonācis uzņēmums”, kas ir izslēgts no atbalsta shēmas, bija noteikts, ka atbalsts netiek piešķirts uzņēmumiem, kuri *pieteikuma iesniegšanas brīdī* ir nonākuši grūtībās, kā tas noteikts šajā regulas pantā. Atkārtoju, ka *Nerea* atbilda šim nosacījumam (par grūtību neesamību), tādējādi, raugoties no šādas perspektīvas, tas varēja kļūt par atbalsta saņēmēju. Regulas Nr. 800/2008 1. pants neliedza piešķirt tam atbalstu un, attiecīgi, nelika to atsaukt.

38. Citādi ir paziņojuma otra noteikuma (17. panta 3. punkta) gadījumā, kurā bija paredzēta prasība par “darījuma stabilitāti”, kam būtībā nav sakara ar grūtību sākuma stāvokli, bet ar apstākļiem, kas notikuši piecu secīgu gadu laikā pēc līdzfinansētā darījuma pabeigšanas. Nedz šim noteikumam, nedz tajā ietvertajai stabilitātes prasībai nav tiešas saistības ar Savienības tiesībām (precīzāk, ar Regulu Nr. 800/2008). Par to, vai tajās ir ietverti interpretācijas norādījumi [paziņojuma] piemērošanai, kā, šķiet, uzskata iesniedzējtiesa, es izteikšos turpinājumā.

B. Nepieciešamība pārformulēt prejudiciālos jautājumus

39. Pamatojoties uz iesniedzējtiesas pirmā jautājuma formulējumu (kuru tā definē kā “ievada jautājumu”), šaubas, šķiet, ir tikai par to, vai Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktā minētās kolektīvas maksātspējas procedūras ietver gan procedūras, kuras var uzsākt pēc ieinteresētā uzņēmēja pieteikuma, gan tās, ko pēc savas ierosmes var uzsākt dalībvalstu administratīvās vai tiesu iestādes.

40. Atbilde uz šo jautājumu nerada sevišķas interpretācijas problēmas – šajā regulas noteikumā maksātnespējas procedūras nav nošķirtas atkarībā no tā, vai tās pēc savas ierosmes uzsāk iestāde vai uzņēmējs, iesniedzot attiecīgu pieteikumu, un tādējādi šis noteikums attiecas uz abu veidu procedūrām. Šajā ziņā es esmu vienisprātis ar valdībām, kuras iestājušās lietā, kā arī ar Komisiju.

41. Konkrēti, “preventīvā vienošanās ar kreditoriem darbības turpināšanai”, kura ar Itālijas tiesību aktiem tika ieviesta 2012. gadā (un kuru kā alternatīvu darbības izbeigšanai var uzsākt uzņēmumi, kam ir radušās naudas plūsmas problēmas), ir viens no mierizlīguma ar kreditoriem veidiem, kas, manuprāt, iekļaujas Regulā Nr. 800/2008 noteiktajā [kolektīvas] maksātnespējas procedūras jēdzienā.

42. Apstiprinoša atbilde uz pirmo jautājumu rada otro jautājumu, kurš attiecas uz to, vai priekšnoteikumu pastāvēšana, lai uzsāktu [kolektīvu] maksātnespējas procedūru (vienalga, vai pēc iestādes ierosmes vai uzņēmēja pieteikuma), ir uzskatāma par apstiprinājumu grūtībām, kas liedz piešķirt finansējumu (vai uzliek [iestādei] pienākumu atsaukt jau piešķirtos finanšu līdzekļus), vai arī, gluži pretēji, grūtību stāvoklis ir jāpārbauda katrā konkrētā gadījumā.

43. Lai kļiedētu otrajā jautājumā izteiktās šaubas, vispirms ir jāatsīfrē Regulas Nr. 800/2008 1. panta 6. punkta c) apakšpunktā definētais jēdziens “grūtībās nonācis uzņēmums”, jo šādi uzņēmumi ir izslēgti no [šajā tiesību aktā] regulētā atbalsta. Tā kā saskaņā ar šā panta 7. punkta c) apakšpunktu MVU “uzskata par grūtībās nonākušu uzņēmumu, [...] ja atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktiem kritērijiem tam ir piemērojama kolektīva maksātnespējas procedūra”, šā jēdziena interpretācijā ir jāņem vērā valsts tiesību akti¹³.

44. Tāpēc man šķiet noderīgi pārformulēt abus jautājumus, analizējot gan to, kas ir Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktā definētā “[kolektīva] maksātnespējas procedūra”, gan šā panta 6. punkta c) apakšpunktā lietotais jēdziens “grūtībās nonācis uzņēmums”. Atbildes uz šiem jautājumiem palīdzēs pārvarēt iesniedzējtiesas šaubas saistībā ar jautājumu, ko tā uzskata par galveno šajā lietā, proti, vai uzņēmums, kas atrodas situācijā, kurā būtu jāuzsāk [kolektīva] maksātnespējas procedūra, ir uzskatāms par “grūtībās nonākušu uzņēmumu”, kas tam liedz tiesības pretendēt uz atbalstu vai liek to atsaukt gadījumā, ja tas ir ticis piešķirts.

C. Jēdziens “grūtībās nonācis uzņēmums” Regulas Nr. 800/2008 1. panta 6. punkta c) apakšpunkta izpratnē

45. Brīdī, kad tika pieņemtas 2004. gada pamatnostādnes, Komisija atzina, ka “jēdzienam “grūtībās nonācis uzņēmums” nav Kopienas definīcijas”. Tāpēc vajadzēja kādā dokumentā noteikt šā jēdziena būtiskākās iezīmes, jo no tā bija atkarīga citu Savienības tiesību noteikumu (piemēram, to, kas attiecas uz valsts atbalsta jomu vai koncentrāciju kontroli) piemērošana, kurus īstenojot nevar ignorēt ar grūtībās nonākušu uzņēmumu saistīto juridisko, ekonomisko un sociālo realitāti.

46. Tādējādi bija jāņem talkā konceptuālas konstrukcijas *ad hoc*, kuras spētu šai sarežģītajai realitātei piešķirt konkrētu jēgu to Savienības noteikumu piemērošanas kontekstā, kuri uz to attiecās. Šajā nolūkā tika publicētas 2004. gada pamatnostādnes, kuru mērķis bija ievirzīt Komisijas darbību valsts atbalsta jomā grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai. Regula Nr. 800/2008 pārņēma šajās pamatnostādnēs paustos atzinumus, piešķirot tiem normatīvu statusu, jo tie ir elementi, kas veido jēdzienu, kurš, raugoties no Savienības tiesību perspektīvas, var tikt traktēts tikai kā autonomš jēdziens.

13 — Es tomēr centīšos pierādīt, ka atsaukšanās uz valsts tiesībām neliedz pamatoties uz krīzes stāvokli nonākušā uzņēmuma jēdziena autonomu, proti, Savienības tiesībās balstītu, interpretāciju.

47. Saskaņā ar Regulas Nr. 800/2008 preambulas 15. apsvērumu atbalsts, kas piešķirts grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, ir “jāizvērtē saskaņā ar šīm pamatnostādnēm”, savukārt attiecībā uz MVU “salīdzinājumā ar minētajās pamatnostādnēs lietoto definīciju ir jāvienkāršo definīcija par to, kas būtu uzskatāms par grūtībās nonākušu uzņēmumu”.

48. Tādējādi 2004. gada pamatnostādnes kļūst par normatīvā jēdziena “grūtībās nonācis uzņēmums” konstitutīvu, juridiski saistošu elementu. Šāds jēdziens, atkarotā, ir autonomas un Savienības tiesībās balstīts, tāpēc, piemērojot to dalībvalstīs, tā nozīmei tajās visās ir jābūt vienāda.

49. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru “gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa izriet, ka tādas Savienības tiesību normas teksts, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās jēgu un piemērojamību, parasti visā Eiropas Savienībā ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā tiesību normas kontekstu un attiecīgā regulējuma, kurā tā ir iekļauta, mērķi”¹⁴.

50. “Grūtībās nonākušā uzņēmuma” definīcija, kas ietverta Regulā Nr. 800/2008 (lai izslēgtu šos uzņēmumus no tās piemērošanas jomas), nav gluži tāda pati, kādu Komisija noteica 2004. gada pamatnostādnēs, bet, kā jau minēju, ir tās *vienkāršotāka* versija. Pamatojoties uz Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta tekstu, var secināt, ka šī vienkāršošana ir notikusi, pārņemot tikai 2004. gada pamatnostādņu 10. punktā minētos “grūtībās nonākušā uzņēmuma” jēdziena elementus un izslēdzot 11. punktā uzskaitītos.

51. Būtībā Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkts gandrīz burtiski atkārtoto 2004. gada pamatnostādņu 10. punktu ar vienīgo piebildi, kas attiecas uz MVU, kuri ir dibināti mazāk nekā pirms trim gadiem un par kuriem jau bija runa regulas preambulas 15. apsvērumā. Turpretim netiek pieminēti faktori, kuri saskaņā ar 2004. gada pamatnostādņu 11. punktu varētu izraisīt tādu pašu rezultātu, bet kuru esamība būtu grūtāk pierādāma. No tiem bija nolemts atteikties, lai “samazinātu administratīvo slogu dalībvalstīm”.

52. No trim nosacījumiem, kuri ir minēti Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punktā, lai saistībā ar tās piemērošanas jomu precizētu, kad MVU ir uzskatāms par nonākušu grūtībās, a)¹⁵ un b)¹⁶ apakšpunktā minētajiem nosacījumiem nav nozīmes saistībā ar šo lietu. Abos šajos gadījumos noteicošie kritēriji [grūtību konstatēšanai] ir pilnībā definēti pašā Regulā Nr. 800/2008, līdz ar to, lai noteiktu, vai šie kritēriji ir izpildīti konkrētā gadījumā, nav jābalstās uz dalībvalstu tiesību aktiem. Tādējādi šā Savienības tiesību jēdziena autonomais raksturs ir neapšaubāms gan vienā, gan otrā gadījumā.

53. Trešais nosacījums, kas ir būtisks saistībā ar šo lietu (“ja atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktiem kritērijiem [uzņēmumam] ir piemērojama kolektīva maksātnespējas procedūra”), atsaucas uz attiecīgās valsts tiesību aktiem. Tomēr tā nav absolūta atsauce, jo maksātnespēja valsts tiesībās pamatojas uz konkrēti definētiem nosacījumiem attiecīgās procedūras uzsākšanai, kuriem savukārt arī ir jāatbilst autonomam Savienības tiesību jēdzienam.

14 — Spriedums, 2015. gada 15. oktobris, *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692), 21. punkts un tajā minētā judikatūra.

15 — Uzņēmuma ar ierobežotu atbildību gadījumā, ja tā zaudējumi ir lielāki par pusi no statūtkapitāla, kas atspoguļots uzņēmuma grāmatvedībā, un vairāk nekā viena ceturtdaļa no šiem kapitāla zaudējumiem ir radušies iepriekšējo 12 mēnešu laikā.

16 — Uzņēmuma gadījumā, kur vismaz dažiem tā locekļiem ir neierobežota atbildība par uzņēmuma parādiem un kura zaudējumi ir lielāki par pusi no statūtkapitāla, kas atspoguļots uzņēmuma grāmatvedībā, un vairāk nekā viena ceturtdaļa no šiem kapitāla zaudējumiem ir radušies iepriekšējo 12 mēnešu laikā.

D. Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktā lietotais “kolektīvas maksātnespējas procedūras” jēdziens

54. [Tiesību] sistēmas vienveidības un konsekvences princips, saskaņā ar kuru jēdziens “grūtībās nonācis uzņēmums” ir traktējams kā Savienības tiesību kategorija, attiecas arī uz jēdzienu “maksātnespējas procedūra”, kurā tā konkretizēšanas nolūkā tomēr ir atsauce arī uz valsts tiesībām.

55. Šā tiesību termina izmantošana ir īstenojama Regulas Nr. 800/2008 ietvaros (proti, ņemot vērā tās priekšmetu un mērķi) un ievērojot to, ka “maksātnespējas procedūras” jēdziens nav svešs Savienības tiesībās, bet gan ir tajās skaidri nostiprināts.

56. Regulas (EK) Nr. 1346/2000¹⁷ 2. panta a) punktā maksātnespējas procedūras ir definētas kā “kolektīvas procedūras, kas minētas [šīs regulas] 1. panta 1. punktā”, proti, procedūras, “kas ir saistītas ar daļēju vai pilnīgu parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu”. Pamatojoties uz šo apgalvojumu, Regulas Nr. 1346/2000 2. panta a) punktā ir iekļauts saraksts ar dažādām valsts maksātnespējas procedūrām, kuras uzskaitītas tās A pielikumā.

57. Šajā pielikumā Itālijas gadījumā bija iekļauta tā sauktā “*concordato preventivo*”¹⁸. Tobrīd tajā nebija minēta vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai, jo tā ar Itālijas tiesību aktiem tika ieviesta vēlāk (saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto, 2012. gadā). Tāpēc rodas jautājums, vai veids, kādā valsts tiesībās ir konfigurēta šī vienošanās, padara to par procedūru, kura atšķiras no *concordato preventivo*, vai tā vienkārši ir tās paveids.

58. Atbilde uz šo jautājumu, protams, ir jāsniedz valsts tiesai, lai gan 186.*bis* panta iekļaušana Itālijas Bankrotu likumā un tā teksts vedina domāt, ka vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai ir tikai *concordato preventivo* (jauns) paveids, proti, tas nav atšķirīgs no šīs plašākās kategorijas¹⁹. Pati iesniedzējtiesa atzīst, ka preventīvā vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai ir tikai “maksātnespējas procedūru *genus*”²⁰.

59. Tādējādi, ņemot vērā, ka tiesa *a quo* ir apstiprinājusi, ka vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai ir Regulas Nr. 1346/2000 A pielikumā minētās *concordato preventivo* paveids, uzskatu, ka var secināt, ka šī vienošanās ir kolektīvas maksātnespējas procedūra Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkta nozīmē.

60. Attiecībā uz pārējo un ņemot vērā, kā jau minēju, ka Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktā maksātnespējas procedūras nav nošķirtas atkarībā no tā, vai tās pēc savas ierosmes uzsāk iestāde vai uzņēmējs, vai tā kreditori, iesniedzot attiecīgu pieteikumu, uzskatu, ka saistībā ar uzdoto jautājumu šai atšķirībai nav nozīmes.

E. Priekšnoteikumu pastāvēšana, lai uzsāktu kolektīvu maksātnespējas procedūru

61. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot – un tas ir galvenais šaubu iemesls, kas tai ir licis vērsties Tiesā – vai vienkārša priekšnoteikumu pastāvēšana, lai uzsāktu kolektīvo procedūru, ir uzskatāma par apstiprinājumu tam, ka uzņēmums ir nonācis grūtībās Regulas Nr. 800/2008 nozīmē, vai arī, gluži pretēji, ir jāizvairās no automātiskas lēmumu pieņemšanas un ir jāizvērtē katra konkrētā gadījuma apstākļi, lai noskaidrotu, vai uzņēmums patiešām ir nonācis kritiskā stāvoklī.

17 — Padomes 2000. gada 29. maija Regula par maksātnespējas procedūrām (OV 2000, L 160, 1. lpp.).

18 — Itālijas *concordato preventivo* nomināli bija iekļauts arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (pārstrādāta redakcija) A pielikumā (“maksātnespējas procedūras, uz kurām attiecas 2. panta 4. punkts”).

19 — Ģenerāladvokāte E. Šarpstone [E. Sharpston] savu secinājumu 43. punktā lietā *Degano Trasporti* (C-546/14, EU:C:2016:13), kurā strīds arī bija par Itālijas maksātnespējas procedūrām, norādīja, ka šajā instancē nav iespējams lemt par valsts tiesību aktu īpatnībām maksātnespējas jomā. Konkrētāk – to tagad piebilstu es – Tiesai nav jāveic tās dažādo procesuālo paveidu taksonomija.

20 — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 10. punkts.

62. Markes reģions un Komisija nosliecas par labu pirmajam risinājumam, savukārt Itālijas un Polijas valdības atbalsta otro.

63. Uzskatu, ka Regulas Nr. 800/2008 mērķis un likumdevēja skaidri paustā griba ļauj secināt, ka uzņēmums ir nonācis grūtībās regulas 1. panta 7. punkta c) apakšpunkta nozīmē, ja, neiedziļinoties detaļās, pastāv objektīvi nosacījumi, lai tam no formālā viedokļa piemērotu maksātnespējas procedūru.

64. Ar Regulu Nr. 800/2008 ir gribēts “vienkāršot” “grūtībās nonākuša uzņēmuma” definīciju, kas bija ietverta 2004. gada pamatnostādņēs, un tas ir panākts, atsakoties no šo pamatnostādņu 11. punktā uzskaitītajiem elementiem, proti, no tiem, kuru izvērtēšana dalībvalstu iestādēm radītu administratīvo slogu, ko saskaņā ar regulu ir paredzēts mazināt.

65. Ar šo vienkāršošanas mērķi būtu grūti samērojams – un tas būtu pretrunā likumdevēja vēlmei atteikties no 2004. gada pamatnostādņu 11. punktā ietvertajiem nosacījumiem –, ja valsts iestādes neaprobežotos ar to, ka konstatētu, vai ir priekšnoteikumi maksātnespējas procedūras uzsākšanai, bet tām būtu pienākums papildus šo priekšnoteikumu konstatēšanai – kas pati par sevi ne vienmēr ir vienkārša – veikt faktisko pierādījumu izvērtējumu, kā to ierosina iesniedzējtiesa.

66. Pie iepriekš teiktā jāmin vēl divi papildu argumenti. Pirmais ir saistīts ar to, ka tieši valsts tiesām, kuru kompetencē ir maksātnespējas joma un kurās ir jāiesniedz pieteikums par preventīvo vienošanos, izvērtējot katra uzņēmuma konkrētos apstākļus, ir jāizlemj, vai tas atrodas situācijā, kad ir piemērojama maksājumu apturēšana (citiem vārdiem, ir nonācis finansiālās grūtībās). Šajā lietā *Tribunale di Macerata* (Mačeratas tiesa), kura saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto “apstiprināja”²¹ preventīvo vienošanos, katrā ziņā vajadzēja pārbaudīt, vai saistībā ar to ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi.

67. Šajā sakarā otrs papildu arguments ir tāds, ka regulas mērķis ir atzīt par saderīgu ar kopējo tirgu nevis jebkādu atbalsta veidu, bet tikai tādu, kas ir vērstas uz [konkrētu] vajadzību apmierināšanu, un tieši tāpēc atbalsta adresāts ir uzņēmumi, kuri spēj tās risināt, izslēdzot dotācijas uzņēmumiem, kas ir nonākuši grūtībās. Manuprāt, tas vien, ka pastāv nosacījumi, lai [pret uzņēmumu] uzsāktu maksātnespējas procedūru, ir pietiekami pamatots iemesls, lai apšaubītu tās saimnieciskās darbības dzīvotspēju, saistībā ar kuru tiek lūgts atbalsts, liekot izdarīt pieņēmumu, ka pieprasītās dotācijas kalpos par līdzekli, lai izkļūtu no grūtībām, apejot 2004. gada pamatnostādnes – ko ir paredzēts novērst ar Regulu Nr. 800/2008.

68. Visbeidzot, nedrīkst aizmirst, ka “vispārīgā noteikuma jēga, kas ir [valsts atbalsta] paziņošanas pienākums, Regula Nr. 800/2008 un tajā paredzētie nosacījumi ir jāsaprot šauri”²².

69. Lidz ar to uzskatu, ka uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu būtu jāatbild tā, ka, ja pastāv nosacījumi, lai uzņēmumam piemērotu kolektīvas maksātnespējas procedūru, tas nevar saņemt valsts atbalstu no struktūrfondiem.

70. Tomēr šis apgalvojums uzreiz ir jāprecizē, ņemot vērā tiesas *a quo* šaubas, kura arī vēlas noskaidrot, vai pēc tam, kad pēc atbalsta piešķiršanas ir uzsākta kolektīva maksātnespējas procedūra (kā tas ir *Nerea* gadījumā), valsts iestādēm – atbalsta pārvaldītājām ir pienākums to atsaukt. Šis jautājums attiecas uz manos ievada apsvērumos minēto otro strīda aspektu, proti, to, kas ir saistīts ar paziņojuma noteikumu eksegēzi un piemērošanu.

21 — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 15. punkts, *in fine*.

22 — Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Dilly's Wellnesshotel GmbH* (C-493/14, EU:C:2016:577, 37. punkts). “Šāda pieeja,” turpina Tiesa [sprieduma] 38. punktā, “apstiprinās, ņemot vērā mērķus, kam kalpo atbalsta kategoriju vispārīgās regulas,” jo, “lai arī Komisijai efektīvas konkurences noteikumu valsts atbalsta jomā uzraudzības nodrošināšanai un administratīvās pārvaldības vienkāršošanai ir tiesības pieņemt šādas regulas, nevājinot Komisijas kontroli šajā jomā, šādu regulu mērķis ir arī palielināt pārredzamību un tiesisko noteiktību. Šajās regulās, ieskaitot Regulu Nr. 800/2008, paredzēto nosacījumu ievērošana ļauj nodrošināt to, lai šie mērķi tiktu pilnībā sasniegti.”

F. Par piešķirtā atbalsta atsaukšanu²³

71. Kā jau paskaidroju, uzņēmuma, kurš lūdz atbalstu, atbilstība ir jāpārbauda atbalsta piešķiršanas brīdī, proti, “brīdī, kad tiesības to saņemt ir piešķirtas saņēmējam saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu”²⁴. Būtībā nav strīda par to, ka *Nerea* atbilda prasībām, lai saņemtu attiecīgo atbalstu, kad tas tika piešķirts.

72. Grūtībās, kas atklājās brīdī, kad 2014. gada 15. oktobrī tika uzsākta kolektīva maksātspējas procedūra, *Nerea* nonāca, kad tas jau bija saņēmis 50 % atbalsta un bija veicis (saskaņā ar tiesas *a quo* teikto) subsidēto ieguldījumu, par ko tas iesniedza aprēķinus 2013. gada 18. novembrī.

73. Ja *Nerea* nebija “grūtībās nonācis uzņēmums”, līdz tam tika piešķirts atbalsts (vēl vairāk – līdz tas izpildīja savas ieguldījuma saistības), neviens Regulas Nr. 800/2008 noteikums nelika atsaukt piešķirto dotāciju. Savienības tiesības šādos gadījumos neparedz pienākumu atmaksāt atbalstu.

74. Kā norāda Komisija²⁵, tas, ka kāds valsts atbalsts tiek atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, nenozīmē, ka dalībvalstij ir pienākums to piešķirt vai ka tā nevar pieprasīt tā atmaksu, ja to paredz valsts vispārējie tiesību vai paziņojumā ietvertie noteikumi.

75. Paziņojuma 17. panta 3. punkts paredzēja noteikumu, kas tehniski juridiskā ziņā, manuprāt, varētu tikt kvalificēts kā rezolutīvs nosacījums – saņēmējam bija pienākums “ievērot līdzfinansētā darījuma stabilitātes saistību” 5 secīgus gadus pēc šā darījuma pabeigšanas. Šī prasība nozīmēja nepieļaut, ka attiecībā uz to tiks konstatēti “būtiski grozījumi, kas izmaina [darījuma] raksturu vai īstenošanas kārtību vai kas rada nepamatotu labumu kādam uzņēmumam vai kādai valsts iestādei”. Šāds nosacījums – vienalga, vai tas ir rezolutīvs vai nē – neiekļaujas Regulā Nr. 800/2008, kura tādējādi nevar sniegt norādes tā interpretācijai vai īstenošanai.

76. Tā kā Tiesa nav kompetenta lemt par šā konkrētā atbalsta paziņojumā ietvertā noteikuma saturu un tvērumu, iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai tiešām tas nav izpildīts²⁶ un kādas ir šīs neizpildes sekas.

77. Būtībā uz jautājumiem, kuri ir saistīti ar (iestājušos) situāciju, kad uzņēmums nonāk grūtībās pēc tam, kad ir saņēmis atbalstu un ir izpildījis savas saistības attiecībā uz ieguldījumu, Regulas Nr. 800/2008 analizētajos noteikumos atbildes nav. Tajā definēto jēdzienu, uz kuriem es iepriekš atsaucos, interpretācija nesniedz norādes, lai atrisinātu tiesas *a quo* aprakstīto paradoksālo situāciju, pretstatot, no vienas puses, mērķi veicināt tādu MVU pārstrukturēšanu, kuriem ir radušās naudas plūsmas problēmas, bet kuri tomēr vēl saglabā objektīvas ražīguma normas, un, no otras puses, valsts tiesību noteikumu, kas tiem atņem – “*ex post* – valsts izcelsmes finanšu resursus, kuri [...] ir vajadzīgi, lai censtos sasniegt sanācijas un atlabšanas mērķi”.

23 — Pamattiesvedībā visu laiku tiek izmantots termins “atsaukšana”, kuru (saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu) savā sākotnējā lēmumā bija izmantojusi atbalsta pārvaldītāja iestāde. Nevēloties radīt polemiku šajā sakarā, var tomēr apšaubīt, vai tiešām bija pareizi *atsaukt* atbalsta piešķiršanu, ņemot vērā, ka saistībā ar lēmumu, ar kuru tas tika piešķirts, nebija ierosināta procedūra par spēkā neesamību vai atcelšanu, kas ir raksturīgi vienpusējai atsaukšanai šāda veida administratīvajās attiecībās. Tomēr paziņojuma 20. pants neliedza veikt šādu pasākumu, ja “saņēmējs neatbilst prasībām [...], kuras ir ietvertas 20. panta b), c) un h) punktā, un paziņojumā paredzētajiem noteikumiem”.

24 — Sprieduma, 2013. gada 21. marts, *Magdeburger Mühlenwerke* (C-129/12, EU:C:2013:200) 40. punkts, kurš gandrīz precīzi atkārtō Regulas Nr. 800/2008 preambulas 36. apsvērumu.

25 — Tās rakstveida apsvērumu 44. punkts.

26 — Šādi tā, šķiet, uzskata, apgalvojot, ka “būtiskos grozījumos katrā ziņā ir jāiekļauj uzņēmuma nonākšana grūtībās, kur šis stāvoklis ir tāds, ka var radīt, piemēram, nepamatotu labumu, saskaņā ar paziņojuma 17. panta 3. punktu”.

78. Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jāizlemj, ciktāl [darījuma] stabilitātes nosacījuma neizpilde pamato atbalsta atsaukšanu un prasību *Nerea* atmaksāt piešķirto summu. Ja, pamatojoties uz piemērojamajām valsts tiesību normām, šis atbalsts būtu bijis atsaucams un izmaksātā summa kopā ar procentiem būtu atprasāma, tas nebūtu pretrunā Regulas Nr. 800/2008 noteikumiem un neskartu atbalsta saderību ar iekšējo tirgu brīdī, kad tas tika piešķirts; šie ir vienīgie jautājumi, par kuriem Tiesa var lemt saistībā ar šīs regulas interpretāciju.

79. Tādējādi uz pirmo uzdoto jautājumu ierosinu atbildēt tā, ka saskaņā ar Regulas Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktu valsts tiesībās noteiktu priekšnoteikumu pastāvēšana, lai attiecībā uz uzņēmēju uzsāktu maksātnespējas procedūru, ir būtiska atbalsta piešķiršanas brīdī, nevis pēc tam, kad šāda situācija ir iestājusies tādos apstākļos kā pamatlietā. Tomēr valsts iestādes var īstenot atbalsta atsaukšanu un izmaksātās summas atgūšanu, ja saskaņā ar valsts tiesībām saņēmējs uzņēmums nav izpildījis paziņojuma, kas regulēja šā atbalsta piešķiršanu, noteikumus.

VI. Secinājumi

80. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus, ierosinu Tiesai uz *Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche* (Markes reģionālā administratīvā tiesa) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Komisijas 2008. gada 6. augusta Regulas (EK) Nr. 800/2008, kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar kopējo tirgu, piemērojot Līguma 87. un 88. pantu, 1. panta 7. punkta c) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas gan uz tām kolektīvas maksātnespējas procedūrām, ko pēc savas ierosmes var uzsākt dalībvalstu administratīvās vai tiesu iestādes, gan uz tām, kuras var uzsākt tikai pēc ieinteresētā uzņēmēja pieteikuma;
- 2) ja vienošanās ar kreditoriem uzņēmējdarbības turpināšanai ir Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām A pielikumā minētās *concordato preventivo* procesuāls paveids – kas jānosaka iesniedzējtiesai –, tad šī vienošanās ir uzskatāma par kolektīvas maksātnespējas procedūru Regulas (EK) Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunkta nozīmē;
- 3) saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 800/2008 1. panta 7. punkta c) apakšpunktu valsts tiesībās noteiktu priekšnoteikumu pastāvēšana, lai attiecībā uz uzņēmēju uzsāktu maksātnespējas procedūru, ir būtiska atbalsta piešķiršanas brīdī, nevis pēc tam, kad šāda situācija ir iestājusies tādos apstākļos kā pamatlietā. Tomēr valsts iestādes var īstenot atbalsta atsaukšanu un pieprasīt izmaksātās summas atmaksu, ja saskaņā ar valsts tiesībām saņēmējs uzņēmums nav izpildījis paziņojuma, kas regulēja šā atbalsta piešķiršanu, noteikumus.